

NAŠI DNEVI

ČASOPIS O ŽIVLJENJU V
DOMU

NOVEMBER 2012

LETNIK 12

NOVEMBER ALI LISTOPAD

NAŠ JESENSKI IZLET NA GORIŠKO - II. DEL

Vsak narod je upravičeno ponosen na zgodbo svojega življenja, na svojo zgodovino. Zato skrbno proučuje svoje narodnostne značilnosti, svoj izvor in razvoj. Primorski Slovenci se ne moremo ponašati s slavno zgodovino, v kateri naj bi nastopale vladarske rodbine, zmagoviti vojskovodje in učenjaki, niti ne moremo kazati na iznajdbe in znanstvena dognanja, s katerimi naj bi naš narod sovplival na potek zgodovine. Usojena nam je bila pot hlapčevstva in podrejenosti, tuji

gospodar nam je rezal kruh skoposti, ki so ga bile žuljave roke pridelale v izobilju. Življenje slovenskega človeka se ni razvijalo v razkošju grajskih dvoran in po palačah cvetočih mest, pač pa v skromnosti skritih naselij, v senci vaških cerkva, redkih samostanov in svetišč. Primorska je naravnost posejana z Marijinimi svetišči. Sv.Gora je osrednjega pomena za zgodovino primorskih Slovencev. Vpliv svetogorskega svetišča na verski, naravni, kulturni in narodni razvoj našega ljudstva je bil v tem prostoru naravnost odločilen. Marijina bazilika izvaja izredno privlačno silo na sleherno srce ter je zato romarski cilj nepreglednih množic. Z vseh strani je stoletja romal tjakaj naš človek, tu se je čutil člana iste verske in narodnostne skupnosti. Sodeželan, s katerim se je pozdravil na poti, siromak, ki mu je stopal ob strani, božjepotnik, ki je skupaj z njim klečal pred milostno Marijino podobo, so mu bili bratje po veri, čustvih in govorici. Duh skupnosti, vzajemnosti in povezanosti že dolgo družijo tu Brica in Vipavca, Kraševca in Tolminca, Gorjana in Benečana, Kranjca in Tržačana. Tu so dobri sklepi velikokrat postali še trdnejši, zlasti pa se je ojačal občutek pripadnosti istemu občestvu, istemu ljudstvu, isti usodi. Slovenski tlačan, ki je pogostoma občutil lastno nemoč ob tujčevi okrutnosti, prezir oholega

tujca, lakoto in revščino, je ob množičnem romanju na goro spoznal, kako veliko je duhovno bogastvo, ki se skriva v srcih teh skromnih ljudi ter kako zdravo in močno je slovensko ljudstvo, ki skriva v sebi toliko verske vneme in plemenitih čustev.

Pogled na smaragdno reko, ki nas je spremljala na desni strani našega spusta z gore, je spet zbudil neka domovinska čustva, saj je Gregorčičeva oda "Soči", najlepša domovinska pesem. Primorski pesnik in duhovnik Simon Gregorčič /1844-1906/ jo je posvetil reki Soči.

V vsebini pesmi je velika pesnikova skrb za Slovence, ki jim grozi nevarnost z zahoda, saj vemo, da je po znamenitem plebiscitu 1866 leta velik del slovenskega

ozemlja prišel pod Italijo / Rezija, Beneška Slovenija /, kjer so Slovenci ostali brez narodnih pravic in je bil njihov jezik odrinjen iz javnega življenja.

Krasna si, bistra hči planin,
brhka v prirodni si lepoti,
ko ti prozornih globočin
nevihte temne srd ne moti,
krasna si hči planin!

Tod sekla bridka bodo jekla,
in ti mi boš krvava tekla:
kri naša te pojila bo,
sovražna te kalila bo!

Ne stiskaj v meje se bregov,
srdita čez bregove stopi,
ter tujce, zemlje lačne, vtopi
na dno razbeljenih valov !

Tako pesnik Gregorčič v prvem delu pesmi opeva lepoto reke, jo personificira in ji v izbranih besedah celo dvori. Pristno pesnikovo domoljubje pa potem preraste v domoljubno naročilo, naj pokonča tujce. V pesnitvi je Gregorčič preroško najavil eno najhujših

bitk I. svetovne vojne - Soško fronto, ko je Soča res " krvava tekla " !

Ob pogledu na Sočo smo videli z vrha Sv. Gore, kako se ta "bistra hči planin " od Solkana dalje, posebno od izliva Vipave vanjo, reka Soča zelo razširi in pred izlivom v morje, če voda naraste , preplavi vso ravnino v Italiji in spremeni okolico v veliko jezero.

Iz ust naše sopotnice, ga. Ive Pečar, pa smo lahko slišali občuteno deklamacijo celotne pesnitve " SOČI " in zanimivo je bilo pozorno prisluhniti, da je kar nekaj grl v ozadju pomagalo recitirati to domoljubno pesem. Lepo, saj mnogi nismo pozabili, kar smo nekoč slišali in se naučili !

Na poti v Novo Gorico smo prisluhnili še neki neponovljivi zgodbi, kjer so glavno vlogo igrale žene in dekleta z Goriške. In kdo so bile te naše none Aleksandrinke?

Množica emigracije ženske delovne sile z Goriške, žene, ki so se kot dovilje in služkinje zaposlovale v Egiptu, se je začela v drugi polovici 19. stoletja, ko se je ob gradnji Sueškega prekopa in po njegovem odprtju l. 1869 povečalo število evropskih podjetnikov v Egiptu, naseljenih predvsem v Aleksandriji in Kairu. Kmečka in meščanska dekleta so se pri bogatih evropskih družinah zaposlovale kot kuharice, sobarice, varuške, dovilje, guvernante, šivilje . . . Čez Sredozemsko morje so se odpravila slovenska dekleta in žene iskat delo, da bi rešile zadolžene kmetije ali si zaslužile doto. Prva med njimi je po vsej verjetnosti delala pri družini v Gorici ali Trstu, ki jo je vabila, da se skupaj z njimi preseli v takrat cvetoči Egipt. Tako so bila odprta vrata množičnemu izseljeništvu deklet in žena iz goriških vasi. V drugi polovici 19. stoletja je bil vzrok za odhod predvsem posledica zelo slabega položaja slovenskega kmeta, ki ga je povzročila industrializacija, zastarel način kmetovanja in visoki davki. Ob koncu 1. svetovne vojne je bila posledica vojne in vzpona fašizma revščina na Primorskem toliko hujša. Moški niso imeli dela, ženske pa so se v Egiptu zlahka zaposlile. Imenovali so jih : " Les Goriciens, les Slaves, les Slovenes. "Tiste ki so želele delati, so uredile službo sestram, sestričnam,

prijateljicam, sosedam, sovaščankam. . . . Zaslужek je bil dober, vsaj štirikrat višji kot v Trstu ali Gorici. Ker so se odnosi v družini po vsakem odhodu vse bolj rahljali, je postala vrnitev vse težja. Nekatere so odšle le enkrat, večina se je vračala. Nemalo pa jih je delalo stran od doma do konca svojega življenja.

Najtežje je bilo doživljati, saj so morale zaradi dela, ki so ga opravljale, svojega komaj rojenega otroka pustiti doma in s svojim mlekom hraniti tujega. Usode teh Aleksandrink in njihovih potomcev so bile najbolj žalostne. Pisale pa so se tudi srečne zgodbe. Nekatere so v Egiptu spoznale ljubezen ter se dobro poročile. Zdaj so njihovi otroci razkropljeni po vsem svetu- od Kanade, ZDA, Francije, Švice vse tja do Avstralije.

Srečevale so se v parkih in ob nedeljskih popoldnevih, ko so bile proste dela. Srečanja so popestrile s petjem domačih pesmi, z branjem knjig slovenske besede, s slovenskim bogoslužjem in gledališko dejavnostjo. Če je bilo le mogoče, so po dobri primorski navadi ena drugi tudi pomagale, ob znanih obrazih in poslušanju domače besede so se počutile bližje domu.

Zadnje ženske z Goriške, ki so služile v Egiptu, so se "z žulji na duši" vrnile domov ob koncu 60-tih in v začetku 70-tih let 20. stoletja, sicer pa je ta fenomen začel upadati že po koncu 2. svetovne vojne.

Po domače, "lešandrine" ne bodo pozabljene. To zagotavljata dokumentarno gradivo in literarni opus, kar jih vse bolj trdno uvršča v kulturno dediščino slovenskega naroda. Spomin nanje zbirajo in hranijo Goriški muzej v Novi Gorici, Društvo za ohranjanje kulturne dediščine Aleksandrink Prvačina ter Slovenski etnografski muzej. Tudi film je posnet po njihovem pričevanju, v Egiptu pa nanje opozarjata dve plošči, prva je delo kiparja Janeza Lenassija, postavljena 2007 v zavetišču Šolskih sester v Aleksandriji, in druga, namenjena vsem Slovencem, pokopanim v Egiptu, je bila l.2010 postavljena na Kairskem latinskem pokopališču.

Dan se je prevesil že v popoldanski čas, ko je naš avtobus nadaljeval vožnjo proti Novi Gorici, ki je kot mlado mesto nastala po koncu 2. svetovne vojne zaradi delitve ozemlja med Italijo in Jugoslavijo. Na pritisk ZDA in Velike Britanije je bilo to ozemlje razdeljeno s t.i. Morganovo črto na cono A in B. Nova meja je

potekala po tako imenovanem francoskem predlogu. Od Gorice je odtrgala skoraj vse naravno zaledje: Soško in Vipavsko dolino, del Goriškega Krasa, Brda, Trnovski gozd in Banjščico. Tako je severna primorska ostala brez upravnega, gospodarskega in kulturnega centra. Poseben okrajni odbor je v začetku aprila 1947 izbral Urbanistični načrt za gradnjo na Solkanskem polju. Idejni načrt je izdelal [prof.inž. dr. Edvard Ravnikar](#). Zraslo je mesto na izbranem ozemlju, na mokrotnih travnikih ob potoku Koren, kjer je bilo nekaj samotnih kmetij, nekaj goriških opekarn in stanovanjska naselbina za železničarje, zaposlene na bližnji postaji. Za mesto se je uveljavilo ime Nova Gorica, ki ga je označeval sodobni tisk in graditelji - mladinske delovne brigade ter druga gradbena, mizarska in tesarska podjetja. Po letu 1952 se gradnja Nove Gorice opre na goriško gospodarstvo, po letu 1965 pa se uveljavi kot pomembno obmejno mesto s perspektivami na področju različnih dejavnosti in postopno prevzame funkcijo prejšnje Gorice. Zgrajenih je bilo veliko pomembnih gospodarskih podjetij, dobi svoj Goriški muzej, Zdravstveni dom, Primorsko dramsko gledališče. Leta 1975 je bil podpisan Osimski sporazum med Italijo in Jugoslavijo, ki je dokončno določil mejo med državama na območju Svobodnega tržaškega ozemlja. Posledica

tega je bila gradnja mejnega prehoda v Vrtojbi l.1981 ter Sabotinske ceste, ki je povezala Brda z Novo Gorico. Mesto ima v preteklosti tudi velik razvoj na področju turizma, kjer je družba HIT postala največji ponudnik zabavišnih in igralniških storitev.

Pot nas je vodila po Erjavčevi ulici z alejo slavnih mož, po eni najstarejših mestnih ulic, ki je že v preteklosti povezovala nastajajoče mesto z železniško postajo, ta predstavlja najstarejšo stavbo v mestu. Pred njo se je ob vstopu Slovenije v EU oblikoval Trg Evrope, kjer sta se mestni upravi občin Gorica in Nova Gorica odločili, da vstop Slovenije na prav poseben način, ne z običajnim obeležjem ali spomenikom, temveč z novim skupnim mestnim trgom pred železniško postajo, proslavita ta dogodek. Ogledali smo si to ploščad in zapustili tudi to obeležje. Iz avtobusne perspektive smo si ogledali še središče mesta z znamenitimi stavbami, katerih vsaka nosi posebno vsebino svojih dogodkov. Predno smo se zapeljali pod predor pod Banovcem, pa nas je pozdravil na gričku še Samostan Kostanjevica, ki vključuje vsaj tri kulturna in duhovna izkustva: Je spomenik cerkvene umetnosti in duhovno središče/cerkev in samostan/, zgodovinski spomenik /grobniča Burbonov/ in kulturni spomenik /samostanska knjižnica /. Za to že več kot 200 let

skrbijo očetje frančiškani.V okviru samostana je v čudovitem vrtu uspelo križati in vzgojiti preko 1500 različnih vrtnic, od katerih se je do danes ohranilo v rožnem vrtu okoli 50 vrst. Ta rožni vrt je čudovit v času glavnega cvetenja - mescih maju in juniju , zato več o teh znamenitosti sakralnega objekta in lepoti narave v tem predelu Frančiškanskega samostana Kostanjevica v Novi Gorici morda na novem izletu prihodnje leto!

Seveda polni novih spoznanj in informacij smo se lačni veselili dobrega kosila, ki nas je čakalo v stari družinski gostilni Šterk v Ajševici.

Po poti nazaj smo strnili naša nova spoznanja, vtise nešteti dogodkov, zato je bil kviz, ki sem ga pripravila za " poobedek", še kako dobrodošel. Glede na veliko število informacij in podatkov so bili udeleženci in udeleženci zelo zadovoljni in tudi znanje na

postavljena vprašanja večini ni delala težav, zato so nagrade za pravilne odgovore romale v prave roke. Hitro je minila vožnja do Vrhnike, tako da so stanovalke in stanovalci prispeli še pravočasno na večerjo.

Za nami je bil prijeten dan, ki nam je tudi zaradi čudovitega vremena, dobrega razpoloženja, dobrega strokovnega vodstva in celotne organizacije izleta zapolnil kamenček v mozaiku našega življenja!

Zapisa: Andra Čelar - prostovoljka in vodička izleta

OB DNEVU MRTVIH

Tisoče in tisoče luči žari,
tisoče in tisoče rož cveti,
tisoče in tisoče se solz iskri
ob mislih na tiste, ki več jih ni.

Lučke bodo dogorele,
rože bodo odcvetele
in tudi solze splahnele
ob mislih na tiste, ki več jih ni.

Le nekje v zatišju srca

bodo lučke spomina brlele
še dolge, dolge dni
ob mislih na tiste, ki več jih ni.

Sabina Eržen

Misel osrednjeslovenske mladine:

Ni zemlja človekova, človek je zemljin.

(zapisala Marijanca Starc)

KRUH PONOČI SPI

Tako je povedal človek, ki je prav gotovo sam občutil pomanjkanje najvažnejše hrane posebno za otroke. Tako bi tudi moja mama neštetokrat povedala, da bi lahko potolažila svoje otroke.

Pred davnimi osemdesetimi leti sem bila član družine, kjer se nas je rodilo deset otrok. Očeta nam je vzela vojna in tako je mama ostala sama za vse. Jaz sem bila najmlajši član družine in se dobro spominjam, kako se

je mama trudila in skrbela za nas otroke. Živeli smo v hišici, katero nam je odstopil kmet in zato je morala mama vsako leto vse poletne mesece hoditi h kmetu na delo, da je odslužila ceno za hiško. Doma smo jo čakali lačni otroci. Imeli smo kravico, ki nam je dajala mleko, da smo vsaj mleka imeli zadosti. Jedli smo tudi krompir, zelje, repo in podobno, kar smo lahko pridelali doma. Najbolj pa smo pogrešali kruh.

Tega je mama spekla, kadar je imela kaj moke. Potem pa je gledala, da je delila tako, da je vedno ostal kruh še za drugi in naslednje dni. Dobili smo tanke rezine, da sem komaj ugriznila, pa koščka že ni bilo. Zgodilo se je,

da nismo imeli kruha niti za božične praznike in mama je vsa žalostna prišla od maše, ko je med potjo poslušala dve sosedi, ki sta se pogovarjali, da sta spekli tri vrste potice. Tisto leto pri nas nismo za božič imeli niti kruha, ker ni mogla kupiti moke.

Zelo smo cenili našo kravico, ki nam je dajala toliko mleka, da je mama mleko lahko posnela in iz smetane naredila surovo maslo -»puter«. Tega je vsako nedeljo zjutraj nesla na Vrhniko, ko sva šli k maši. To je bila gospa Kunstelj, ki je bila zelo radodarna. Mislim, da sva ji nosili 20 let. Zelo dobro se spomnim, da sem šla rada k njej, ker sva po maši šli po denar in vedno naju je povabila na zajtrk in dobila sem velik kos kruha, česar ne morem nikoli pozabiti. Bila je bogata mestna gospa, a z mamo se je zelo lepo pogovarjala in vedno nama je plačala več, kot pa je bila cena masla. Takega človeka se ne da pozabiti, kadar si v stiski.

In kako je danes? Tu v Domu se prav zgražamo, ko vidimo, kako se dela s kruhom. Imamo ga vedno dovolj. Vsak dan dobimo svež kruh in to lahko več vrst. Prav srce me zaboli, če opazim, da ljudje nimajo pravega

odnosa do kruha. Če bi v mladosti bili lačni kruha in še česa drugega, bi s tem živežem drugače ravnali in ga cenili. Bojim se, vendar ne bi nikomur želela, da bi prišli časi, ko nam bo manjkalo kruha.

Terezija Lazar

Vrhnika, 15. 9. 2012

PRISPEVEK NI LEKTORIRAN!!!!!!

Urnik medgeneracijskih skupin:

- ➔ SKUPINA Z LOGA: ponedeljek ob 9.30 v III. nad. – novi del
- ➔ SKUPINA S HELENO: torek ob 9.00 do 11.00 v II. nad. – novi del
- ➔ UPANJE: sreda ob 10.00 v čitalnici
- ➔ MATERINA DUŠICA: torek ob 13.00 v III. nad. – novi del
- ➔ BOROVIČANI: sreda ob 13.30 – čajna kuhinja odd. A
- ➔ SKUPINA DOBRE MISLI: četrtek ob 14.00 v II. nad. – novi del
- ➔ SONČKI: četrtek ob 16.00 v II. nadstropju – novi del
- ➔ KLUB SVOJCEV: 2. četrtek v mesecu
- ➔ BABIČINA KUHINJA: ob ponedeljkih ob 14.00 v pritličju - stari del – jedilnica -

➔ Intervizijska skupina

- ➔ Voditeljice: 2. četrtek v mesecu ob 13.00

Od nas so se poslovili

Zofija Arbeiter, Vrhnika

Irena Rebec, Ljubljana

Grgo gross, Ljubljana

Slavka Sladič, Vrhnika

Nasvidenje!

K nam so prišli

Franc Rozman, Vrhnika

Antonija Mesar, Cerknica

Majda Švigelj, Vrhnika

Pavla Zupan, Ljubljana

Angela Popit, Vrhnika

Dobrodošli!

"Ko boste močnejši na enem področju, boste ugotovili, da so postala obvladljiva tudi druga. In naslednja stvar, ki jo boste opazili, je to, da iz sadike rastete v visoko, čudovito drevo, ki ima korenine zasidrane globoko v zemljo. Z drugimi besedami, uspevali boste v celovito, čudovito, skrivnostno in neprimerljivo stvar, imenovano ... ŽIVLJENJE!" - *Louise Hay*

Izdaja Dom upokojencev Vrhnika. Ureja Barbka Košir